

פרשת קדושים

(יט ב): דָּבַר אֵל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.
 עי' ר' בחיי: וע"ד הקבלה קדושים תהיו קדושים נמשכים מן הקדוש¹⁷⁰³, וכן מצינו במתן תורה (שמות כב ל) ואנשי קדש תהיון ל¹⁷⁰⁴.
 איש אמו ואביו תיראו – החכמה והיראה¹⁷⁰⁵ ולכך הקדים אמו כדי להסמיך היראה אל האב שהוא ראשית חכמה.

ואת שבתותי תשמרו – זכור ושמור שהם השבת הגדול ובת זוגו¹⁷⁰⁶ ומזה לא אמר שבתני. אני ה' אלהיכם – הכל מיוחד בלי קצוין¹⁷⁰⁷ ופרוד.

אל תפנו אל האלילים הם השכלים הנפרדים¹⁷⁰⁸ שהם למטה מעשר¹⁷⁰⁹ וקראם אלילים לפי שיש בהן אילות וכה וכפל המלה למעוט הכח לפי שאין כחם מעצמם אלא מזולתם והוא השם המיוחד ומזה אמר הכתוב (תהלים צו ה) כי כל אלהי העמים אלילים וה' שמים עשה שמתוך בריאת השמים יתפרסם שלמותו וכחו הבא לו מעצמו ולא מזולתו ואלהי מסכה כחות הכוכבים והמזלות שהן למטה מהשכלים והפסילים ההם מקבלי כח הכוכב או המזל ולכך קראן אלהי מסכה כלשון הכתוב (ישעיה מ"ט) הפסל נסך חרש אני ה' אלהיכם השליט על מדרגת כל הנמצאים כלן וכענין שכתוב (קהלת ה ז) כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם¹⁷¹⁰ ועוד יכלול אל תפנו ממה שאמר דוד (תהלים לא טז) בידך עתותי בא לרמוז שהשם הגדול¹⁷¹¹ שדרשו בו¹⁷¹² (שמות ג טו) זה שמי לעולם לעולם כתיב כולל בצרופו השעות שהן י"ב ביום וי"ב בלילה וכולל גם הרגעים שהסימן בהם (ישעיה כז ד) אפשעה בה שהרי בגלגול אות ראשון לארבעתם כולל כמנין הרגעים ולכך מסיים הכתוב אני ה' יזהירנו

סג מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁷⁰³ עי' זהר (ח"ג רצז ע"א): וחכמה עלאה קדש אקרי.
¹⁷⁰⁴ עי' זהר ח"ב קכא ע"א: ואנשי קדש תהיון לי וגו' רבי יהודה פתח (איוב כח יב) והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה זכאין אינון ישראל דקב"ה בעי ליקרא לון יתיר (נ"א ביקרא דלהון) על כל שאר בני עלמא בקדמיתא אמר לון (שמות יט ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים לא אעדי רחימותא סגיא מנהון עד דקרא לון וגוי קדוש דאיהו יתיר לא אעדי רחימותא מנהון עד דקרא לון (דברים יד ב) כי עם קדוש אתה לא אעדי רחימותא מנהון עד דקרא לון ואנשי קדש תהיון לי דאיהו יתיר מכלא. כתיב והחכמה מאין תמצא אורייתא מחכמה נפקת מאתר דאקרי קדש והחכמה נפקת מאתר דאקרי קדש הקדשים רבי יצחק אמר וכן יובלא אתקרי קדש דכתיב (ויקרא כה יב) יובל היא קדש תהיה לכם וישראל כלילן מנייהו הדא הוא דכתיב ואנשי קדש תהיון לי.
 בקדמיתא קדוש והשתא קדש מה בין האי להאי אמר רבי יוסי דא לעילא לעילא ודא לאו הכי דכתיב (ישעיה ד ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו בהאי אתר אקרי קדוש ולעילא לעילא קדש.

תרגום: ואנשי קדש תהיון לי וגו' רבי יהודה פתח והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא רוצה לכבדם יותר (בכבוד שלהם) מכל שאר בני העולם בתחלה אמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים לא זזה האהבה הרבה מהם עד שקרא להם וגוי קדוש שהוא יותר לא זזה האהבה מהם עד שקרא להם כי עם קדוש אתה לא זזה האהבה מהם עד שקרא להם ואנשי קדש תהיון לי שהוא יותר מן הכל.

כתוב והחכמה מאין תמצא התורה יצאה מחכמה ממקום שנקרא קדש והחכמה יצאה ממקום שנקרא קדש הקדשים רבי יצחק אמר וכן יובל נקרא קדש שכתוב יובל היא קדש תהיה לכם וישראל כלולים מהם זהו שכתוב ואנשי קדש תהיון לי.

בתחלה קדוש ועכשיו קדש מה בין זה לזה אמר רבי יוסי זה למעלה וזה למטה וזה לא כך שכתוב והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו במקום זה נקרא קדוש ולמעלה למעלה קדש. ועי"ש במ"מ.

¹⁷⁰⁵ עי' לעיל פרשת שמות הערה 835.

¹⁷⁰⁶ עי' לעיל פרשת יתרו הערה 1305.

¹⁷⁰⁷ עי' פרשת נח הערה 388.

¹⁷⁰⁸ עי' לעיל פרשת בראשית הערה 149.

¹⁷⁰⁹ היינו למטה מ"ס דאצילת, עי' לעיל פרשת אחרי מות הערה 1676.

¹⁷¹⁰ עי' לעיל פרשת ויצא הערה 596.

¹⁷¹¹ עי' לעיל פרשת נח הערה 391.

¹⁷¹² קידושין עא ע"א.

שלא יפנה לבו בכל שעותיו ורגעיו כי אם בשם הגדול הכולל את כלם והבן זה.

(יט ד): אַל תִּפְנֵנוּ אֶל הָאֱלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.
 סיים כאן בג' פסוקים אני ה' אלהיכם וכן (להלן פסוק לד) במצות הגר (שם לו) ובמצות מאזנים וקצת מצות אחרות והטעם בזה כי המצות כלן אלהיות והמצות המעשיות כלן עדות על האלהות ולכך ארו"ל (ע"ז יז ב) כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה כי מי שהיה עוסק בתורה תמיד ולא היה משתדל במצות המעשיות אין לו שלמות כלל וקרוב הוא שיכפור¹⁷¹³ כיון שאינו מעיד במעשיו על האלהות והדעות האמתיות אינן מתקיימות אלא בפעולות ומטעם זה תזכיר התורה תמיד בספור קצת המצות אני ה' אלהיכם.

(יט ה): וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַה' לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבְּחֶהוּ.

ע"י רמב"ן: כי אחרי שאסר הזביחה וכל עבודה לאילילים ולאליהי מסכה וריקן כל העבודות כולן לשם המיוחד אמר כי כאשר תזבחו לשם לא תזבחו לו אלא לרצונכם שתהיה עבודתכם לרצון לפניו וירצה בכס כעבד יתרצה אל אדניו בעשותו כל אשר יצונו כלשון ונרצה לו לכפר עלי¹⁷¹⁴ (לעיל א ד) ואור פניך כי רציתם¹⁷¹⁵ (תהלים מד ד) והטעם שלא תחשבו שיהיה בעבודה זרה שום תועלת ולא תעשו עבודת ה' הנכבד על מנת לקבל פרס אלא לעשות רצונו כי רצונו הפשוט הוא הראוי והמחייב:

ע"י ר' בחיי: ויתכן לומר לפי הקבלה בתוספת הה"א והוא"ו שבמלת תזבחוהו ממה שידוע כי שתי אותיות אחרונות של השם המיוחד הם שתי מדות הרחמים והדין ולפי שהזכיר הכתוב הזה קרבן שלמים והשלמים באים להשלים המדות על כן הוצרך להוסיף בכאן שתי אותיות הללו לרמוז על שתי המדות כענין תוספת הה"א והוא"ו של (שמות ב ו) ותראה את הילד¹⁷¹⁶ שאמרו (סוטה יב ע"ב) ותרא מבעי לי ודרשו בו מלמד שראתה עמו שכינה אבל שם בתורה שהוא קרבן הודאה לשם המיוחד לא הזכיר אות ה"א ואמר תזבחו¹⁷¹⁷ וזה

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁷¹³ ע"י פרשת נח הערה 388.

¹⁷¹⁴ ע"י זר"ח סה ע"ב: ודא אשה אמרה לגבי ריח ריח לגבי ניחוח ניחוח לה' וכדין אחרך נרוצה מאי נרוצה נהא ברעותא כד"א ונרצה לו לכפר עליו ודא אייה דכתיב ויריצוהו מן הבור מאי ויריצוהו דארצו ליה במלין טבין במלין דרעוא טבא דהוה עציב מהווא בור ועל דא נרוצה נהא ברעוא ברעואא שלים כדקא יאות.

תרגום: והאשה הזה אמרה לגבי ריח ריח לגבי ניחוח ניחוח לה' ואז אחרך נרוצה מה זה נרוצה נהיה ברצון כמו שנאמר (ויקרא א) ונרצה לו לכפר עליו וזוהי נאמר (בראשית מא) ויריצוהו מן הבור מה זה ויריצוהו שהרצו אותו בדברים טובים במלים של רצון טוב שהיה עצוב מאותו הבור ועל זה נרוצה נהיה ברצון ברצון שלם כראוי.

¹⁷¹⁵ ע"י זהר ח"ב נט ע"ב: נחית בחסדך עם זו גאלת כמה דכתיב (תהלים מד ד) כי ימינך זרועך ואור פניך כי רציתם כי ימינך דא גדולה נהלת בעזך דא דכתיב זרועך דא גבורה אל נוח קדשך דא דכתיב ואור פניך כי רציתם דא צדיק וכלהו משתכחי בקרא.

תרגום: נחית בחסדך עם זו גאלת כמו שכתוב כי ימינך זרועך ואור פניך כי רציתם כי ימינך זו גדולה נהלת בעזך זה שכתוב זרועך זו גבורה אל נוח קדשך זה שכתוב ואור פניך כי רציתם זה צדיק וכולם נמצאים בכתוב.

¹⁷¹⁶ ע"י דברי רבינו שמות ב ב.

¹⁷¹⁷ ע"י זהר חדש ג ע"ד: וא"ר אבהו בא וראה כמה חשש הקב"ה על כבוד שמו יתברך תדע לך בזמן שביה"מ היה קיים כל המקריב קרבן וזבחו לשם זה הנקרא אלקים חייב מיתה שנאמר זבוח לאלקים יחרם בלתי לה' לבדו מלמד שצריך להזכיר שמו המיוחד בלבד.

וע"כ צוה בקרבנות כדי שלא יטעה אדם ואמר אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וכי תזבחו זבח תודה לה' וכי תזבחו זבח שלמים לה' ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' הכל לה' ולא נאמר לאלקים.

מ"ט א"ר אבהו שם זה הוא משותף שהמלאכים נקראו אלקים בני אדם נקראו אלקים הדיינים נקראו אלקים ואין אנו יודעים למי מהם זבוח לכך צריך להזכיר השם המיוחד לבדו.

תרגום: ואמר רבי אבהו בא וראה כמה חשש הקדוש ברוך הוא על כבוד שמו יתברך תדע לך בזמן שבית המקדש היה קיים כל המקריב קרבן וזבחו לשם זה הנקרא אלהים חייב מיתה שנאמר (שמות כב יט) זבח לאלהים יחרם בלתי ל' לבדו מלמד שצריך להזכיר שמו המיוחד בלבד.

מבואר.

(יט יב): ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך אני ה'.

ע"י רמב"ן: על דרך האמת לא תשבעו בשמי הוא השם המיוחד וחללת את שם אלהיך הוא האלהים שממנו נתרבו כל הכנוייין¹⁷¹⁸ ושם נאמר תחילה את שם ה' אלהיך וכי לא ינקה ה' בשמו הגדול¹⁷¹⁹ המיוחד וזה טעם וחללת מי אשר ישבע בשם המיוחד לשקר יהיה מחלל שם אלהיו:

ע"י ר' בחיי: וע"ד הקבלה ולא תשבעו בשמי השם הגדול¹⁷²⁰ כמו (במדבר ו כז) ושמו את שמי ואם נשבע בו לשקר הרי זה מחלל את השם כי הוא מפריד¹⁷²¹ ממנו כחו ועקרו זה שאמר וחללת את שם אלהיך וכן כתב הרמב"ן ז"ל וז"ל ע"ד האמת ולא תשבעו בשמי לשקר הוא השם המיוחד וחללת את שם אלהיך הוא האלהים שממנו יתרבו כל הכנוייין ושם (שמות כ ז) נאמר תחלה לא תשא את שם ה' אלהיך וכן לא ינקה ה' בשמו הגדול המיוחד וזה טעם וחללת את שם אלהיך כי כאשר ישבע בשם המיוחד לשקר יהיה מחלל שם אלהיו ע"כ ונמצאת למד שכל הנשבע בשמו מחלל שם אלהיו והנושא שם אלהיו לא ינקה ה' וזה להורות כי הכל דבק ומיוחד וכלול זה בזה.

(יט יט): את חקתי תשמרו בקמתך לא תרביע פלאים שדך לא תזרע פלאים ויגיד פלאים שעטנו לא יעלה עליך.

ע"י ר' בחיי: וע"ד הקבלה בסוד מצות הכלאים מצוה זו ממצות הנקראות חקים ואין תכלית הכוונה בחקים האלה בעניינים הגופניים בלבד רק בכחות השכלים הנמשכים מן השמים ולכך נקראו חקות שמים¹⁷²² כענין שכתוב (איוב לח לג) הידעת חקות שמים וחקות

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

ועל כן כדי שלא יטעה אדם צוה בקרבנות ואמר (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (שם יט) וכי תזבחו זבח תודה לה' וכי תזבחו זבח שלמים לה' (שם ב) ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' הכל לה' ולא נאמר לאלהים.

מה הטעם אמר רבי אבהו שם זה הוא משתף שהמלאכים נקראו אלהים בני אדם נקראו אלהים הדינים נקראו אלהים ואין אנו יודעים למי מהם זובח לך צריך להזכיר השם המיוחד לבדו. ועיי"ש ד ע"א: וע"כ חשש המקום על כבוד שמו תדע לך כל המקריב קרבנו וזבחו לשם זה הנקרא אלקים חייב מיתה שנאמר זובח לאלקים יחרם בלתי לה' לבדו בשביל.

שהוא שם משותף ואין אנו יודעים אם הוא זובח למלאכים או לבני אדם או להקב"ה ועל כן אמרה התורה זובח לאלקים יחרם בלתי לה' לבדו כלומר שצריך שיזכיר שם יהו"ה לבדו ולפיכך נאמר בקרבנות וכי תזבחו זבח תודה לה' וכן בשלמים וכן בעולה ולא נאמר לאלקים אלא לה' ממש. תרגום: ועל כן חשש המקום על כבוד שמו תדע לך כל המקריב קרבנו וזבחו לשם זה הנקרא אלהים חייב מיתה שנאמר (שמות כב) זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו בשביל.

שהוא שם משותף ואין אנו יודעים אם הוא זובח למלאכים או לבני אדם או לקדוש ברוך הוא ועל כן אמרה התורה זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו כלומר שצריך שיזכיר שם יהו"ה לבדו ולפיכך נאמר בקרבנות (ויקרא כב) וכי תזבחו זבח תודה לה' וכן בשלמים וכן בעולה ולא נאמר לאלהים אלא לה' ממש.

¹⁷¹⁸ ע"י תז"ח טו ע"ג: כנוי ליהו"ה אלהים ודאי הכי סליקת בחשבון כנו"י. וע"י ספר הפליאה (&): שם אלהים הוא כנוי בגימ' וסוף כינויים הוא אדנ"י.

¹⁷¹⁹ ע"י לעיל פרשת נח הערה 391.

¹⁷²⁰ ע"י לעיל יט ב.

¹⁷²¹ ע"י לעיל פרשת לך לך הערה 461.

¹⁷²² ע"י זהר (ח"ב דף טו ע"ב): אמר רבי יהודה מאי דכתיב (קהלת ז יד) גם את זה לעמת זה עשה האלהים כגוונא דרקיעא עבד קודשא בריך הוא בארעא וכלהו רמיזא למה דלעילא דכד הוה חמי רבי אבא חד אילנא דאביה אתעביד עופא דפרח מניה הוה בכי ואמר אי הווי בני נשא ידעי למאי רמיזאן הווי מבזען מלבושיהוון עד טבוריהוון למאי דאתנשי חכמה מנהון כל שכן בשאר מה דעבד קודשא בריך הוא בארעא.

כדאמר רבי יוסי אלנין אינון דאתחזי מנהון חכמתא כגון חרובא דקל פסתוקא וכדומה לון כלהו בחד רכיבא (נ"א רתיכא) אתרכבו כל אינון דעבדין פירין בר מתפוחין רזא חדא אינון בר שבילין דאתפרשן.

תרגום: אמר רבי יהודה מה זה שכתוב גם את זה לעומת זה עשה האלהים כדוגמא שברקיע עשה

האלו לא נתנו רק לישראל הוא שכתוב (תהלים קמז יט) חקיו ומשפטיו לישראל וכתוב (תהלים פא ד) כי חק לישראל הוא וכל הכחות העליונים השכליים כל אחד ואחד ממונה על פקודתו ועל ממשלתו והפעולות בעולם השפל הזה משתלשלות בסבתם ובזה העולם מתקיים ועומד על השלמות.

וכבר ידעת מאמרם ז"ל (תנחומא ישן בראשית יג) אפילו העליונים צריכים שלום שנאמר (איוב כה ב) עושה שלום במרומו והשלום שלהם הוא קיומם ושיפעלו פעולתם במנויים¹⁷²³ וא"כ המעמיד תולדות למטה מין במינו גורם השלום למעלה כי הכחות הממונים הם משלימין מנויים הראוי כמו שצריך העולם השפל והמעמיד תולדות למטה מין בשאינו מינו הרי זה גורם הפך השלום כי הוא מערבב הכחות העליונים ומבטל אותן ועוקר אותן ממנויים. וזהו סוד הלשון של כלאים שהוא לשון מניעה כלומר בטול הכחות מלשון (תהלים מ יב) לא תבלא רחמך ממני וכן (ירמיה לו יח) בית הכלא כי הניתן שם הוא מתבטל ממלאכתו. וזהו לשון חקים מלשון חקיקה וציור כי הם ציורי ענינים שכליים של מעלה והמרביע בהמה מין בשאינו מינו או הזורע צמח מין בשאינו מינו והם יונקים זה מזה הרי זה מערבב הכחות העליונים הנותנים כח ההולדה או כח הצמחיה וכמו שדרשו רז"ל (בר"ר י ז) אין לך כל עשב ועשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה מכה אותו ואומר לו גדל שנאמר (איוב לח לג) הידעת חקת שמים וגו'.

ומפני שהשנים הנולדים בעולם ראשונה היו כלאים זה מצד הרוח הטובה וזה מצד הרוח הרעה ואנחנו נצטוינו להמשך אחר הרוח הקודש ולהתרחק מן הרע שהוא מצד רוח הטומאה על כן נאסר לנו הכלאים כי הוא חבור שני קצוות שהם ב' הפכים אין ראוי לחבר אותן כי אין חבורן עולה יפה אבל ראוי להרחיקם ולהפרידם זה מזה והמפריש ביניהם גורם שלום בעולם והמחבר אותן יחד מסלק השלום מן העולם כי הוא מערבב הכחות העליונים ומשים קטרוג בין פמליא של מעלה.

והכלאים נאסרו לנו בשלשה דברים בבהמות ובזרעים ובבגדים מה שנאסר לנו בבהמות לפי שמנהג אדם ובהמה טבע התולדה בהם שוה ומה שנאסר לנו בזרע השדה לפי שהאשה הוקשה לשדה בהיותה מוכנת לקבל תולדה כשדה ומה שנאסר לנו בבגדים והוא הצמר והפשתים לפי שהנולדים ראשונה קרבנם היה צמר ופשתים זה הביא הצמר וזה הביא הפשתים ולכך נאסר לנו חבור הצמר והפשתים יחדו לפי שחבור שניהם בכרם אחד לא עלה יפה כי היה בזה ערבוב כחות הגורם למה שהוא הפך השלום וסופו הוכיח על תחלתו כי רצח זה את זה בסוף ונאבדו שניהם מן העולם.

וזהו שאמרו רז"ל (כלאים ט ח) שעטני שוע טו ונוז כי זה לבדו וזה לבדו מותר ולכך נקרא הפשתים בלשון הקודש בד כלומר יחידי שאסור לחברו עם הצמר וכן הצמר עם הפשתים כי החבור הוא האסור והלובש בגד זה למטה מערבב הכחות העליונים והנה ישראל הוזהרו מהחבור הזה שהם הפכים כדי להתרחק מרוח הטומאה ולהתקדש ברוח הקודש ואמר לא יעלה עליך כלומר רוח הטומאה באר כי בלבשו בגד כלאים שעטני יעלה עליו רוח הטומאה

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

הקדוש ברוך הוא בארץ והכל רומז למה שלמעלה שכשהיה רואה רבי אבא עץ אחד שפריו נעשה עוף שפורח ממנו היה בוכה ואומר אם היו בני אדם יודעים למה רומזים היו קורעים מלבושיהם עד טבורם למה שנשכחה מהם החכמה כל שכן בשאר מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ. כמו שאמר רבי יוסי אותם אילנות שנראתה מהם חכמה כמו חרוב דקל פסתוק וכדומה להם כולם בהרכבה (במרכבה) אחת הרכבו כל אותם שעושים פירות פרט לתפוחים סוד אחד הם פרט לשבילים שנפרדים.

¹⁷²³ עי' זהר (ח"ב דף קמז ע"ב): וארגמן דא זהב וכסף דאתהדרן לאכללא כחדא מיכאל וגבריאל לתכלילו דא עם דא משלבן דא בדא ועל דא כתיב (איוב כה ב) עושה שלום במרומו ובגין דאינון משלבן דא בדא אתעבידו גופא חד.

תרגום: וארגמן זה זהב וכסף שחוזרים להכלל כאחד מיכאל וגבריאל נכללו זה עם זה משלבים זה בזה ועל זה כתוב (איוב כה) עשה שלום במרומו ומשום שהם משלבים זה בזה נעשים גוף אחד.

כי הוא חבור שני ההפכים אשר אין חבורן עולה יפה. ומה שהותר הכלאים בציצית גם בבגדי הכהנים ובלבד בשעת עבודה לפי שכל הכחות המשתנים זה מזה כולן כלולין במצות ציצית בין הלבן והתכלת¹⁷²⁴ וזהו סוד הכתוב שאמר

סג מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁷²⁴ עי' זהר (ח"ג דף פו ע"ב): כתיב דרשה צמר ופשתים דרשה מהו דרשה דבעיא ודריש על צמר ופשתים מאן דמחבר לון כחדא ואי תימא בציצית אמאי שרי הא אוקמוה אבל התם הוא ההוא לבושא בתקונוי באשלמות עובדא כדקא חזי (נ"א ודא) תו דרשה צמר ופשתים למעבד נוקמא במאן דמחבר לון כחדא אבל אימתי שרייא בשעתא דאיהו באשלמותא דכתיב ותעש בחפץ כפיה.

וציצית הא אוקימנא דהתם בההוא כללא דשלימותא אשתכח ולא עביד מידי אבל בשעתא דלא אשתכח בשלימותא מאן דאתי לחברא לון כחדא אתער עליה רוחא דלא אצטריך מלה דא מאן אוכח קין והבל אוכחן דדא אתי מסטרא חד ודא אתי מסטרא אחרא ובגין כך לא לבעי לון לחברא לון כחדא (ס"א ל"ג מלה דא מאן אוכח קין והבל אוכחן) וקרבנא דקין אתרחק מקמי קרבנא דהבל וע"ד ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך לא יעלה עלך סתם לא יעלה עליך רוחא אחרא לשלטאה בך ואצטריך ליה לב"נ לאחזאה עובדא דכשרא כמה דיאות ובההוא עובדא שריא עליה רוח קדישא רוח עלאה לאתקדשא ביה אתא לאתקדשא מקדשין ליה דכתיב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני יי'.

כתיב ומעץ הדעת טוב ורע ומה על דא גרים אדם מיתה בעלמא מאן דאחזי עובדא אחרא דלא אצטריך על אחת כמה וכמה שור וחמור אוכחן מסטרא דא אקרי שור ומסטרא דא אקרי חמור וע"ד כתיב לא תחרוש בשור ובחמור יחדו לא תעביד ערבובייה כחדא בגין דאתער לאתחברא סטרא אחרא כחדא לאבאשא עלמא ומאן דפריש לון אסגי שלמא בעלמא אוף הכא מאן דפריש לון בההוא גוונא כמה דאמרו דלא אשתכח שוע טווי ונוז כחדא האי ב"נ אסגי שלמא עליה ועל כל עלמא.

קרבנא דקין הוה פשתים וקרבנא דהבל הוה צמר לאו דא כדא ולא דא כדא רזא דמלה קין כלאים הוה ערבובייה דלא אצטריך סטרא אחרא דלא זינא דחווה ואדם וקורבניה מההוא סטרא קא אתיא הבל מזינא חדא דאדם וחוה ובמעאה דחוה אתחברו אלין תרין סטרין ובגין דאתחברו כחדא לא אתיא מנייהו תועלתא לעלמא ואתאבידו ועד יומא דין סטרא דלהון קיימא ומאן דאחזי גרמיה בעובדא דחבורא דא אתער עליה אינון סטרין כחדא ויכיל לאתזקא ושאריו עלוי רוחא אחרא דלא אצטריך וישראל בעאן לאתערא עלייהו רוחא קדישא למהוי קדישין לאשתכחא בשלמא בעלמא דין ובעלמא דאתי.

כתיב ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגור אמאי אקרי בד יחידאי בגין דלא בעי לחברא להאי פשתים באחרא ועל דא לא כתיב מדו פשתים אלא בד יחידאה. וכהנא אמאי איהו בעי לאתחזאה בהאי אלא אלין מאני בד בעי לאתחזאה בהו על מזבח העולה כד הוה מפני קטרא (ס"א קיטמא) דדשנא דעולה דהא עולה מסטרא דעכו"ם והרהורא בישא קא אתיא ובג"כ בעי לאתחזאה בהו בלחודייהו ולא בערבובייה כמה דאמרן בגין דיתכפר ליה לב"נ כל אינון חוביין דאתיין מההוא סטרא.

וכד עייל למקדשא אתר דשלימו אשתכח וכל אינון פולחני דשלימותא אע"ג דאתחברו לית לון בה כמה דאמרן בציצית בגין דתמן אשתכחו ואתחברו כל אינון זיינין דלעילא וכל אינון מאני מקדשא משתכחין ביה כמה זיינין משניין דא מן דא וכלהו אתכלילו תמן כגוונא דלעילא זכאין אינון ישראל דקב"ה יהיב להו אורייתא דקשוט אורייתא דמהימנותא וריחם להו מכל שאר עמין עכו"ם דכתיב אהבתי אתכם אמר יי'.

תרגום: כתוב דרשה צמר ופשתים, דרשה מהו דרשה, שמבקשת ודורשת על צמר ופשתים מי שמחבר אותם כאחד. ואם תאמר, למה בציצית מותר, הרי פרשוה, אבל שם הוא אותו לבוש בתקונו בהשלמת המעשה כראוי. (וזה) עוד דרשה, צמר ופשתים לעשות נקמה במי שמחבר אותם יחד, אבל מתי שורה, בשעה שהוא בשלמות, שכתוב ותעש בחפץ כפיה.

וציצית הרי בארנו, ששם באותו הכלל של השלמות נמצא, ולא עושה דבר. אבל בשעה שלא נמצא בשלמות, מי שבא לחברם יחד, מעורר עליו רוח שאינה צריכה. מי מוכיח דבר זה, קין והבל מוכיחים, שזה בא מצד אחד וזה בא מצד אחר, ולכן איננו צריכים לחברם יחד (מי מוכיח דבר זה קין והבל מוכיחים). וקרבנו של קין התרחק מלפני קרבנו של הבל, ועל כן ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך, לא יעלה עליך סתם, לא יעלה עליך רוח אחרת לשלוט בך. וצריך לו לאדם להראות מעשה כשר כמו שראוי, ובאותו מעשה שורה עליו רוח קדושה רוח עליונה להתקדש בו. הבא להתקדש מקדשים אותו, שכתוב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה'.

כתוב ומעץ הדעת טוב ורע, ומה על זה גרם אדם מיתה בעולם, מי שמראה מעשה אחר שלא צריך על אחת כמה וכמה. שור וחמור מוכיחים, מצד זה נקרא שור, ומצד זה נקרא חמור, ועל כן כתוב לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. אל תעשה ערבובייה יחד, משום שמתעורר להתחבר הצד האחר כאחד להרע לעולם, ומי שמפרידם מרבה שלום בעולם. כמו כן כאן, מי שמפריד אותם באותו אופן כמו שאמרו שלא נמצא שוע טווי ונוז כאחד, זה אדם שמרבה שלום עליו ועל כל העולם.

קרבנו של קין היה פשתים, וקרבנו של הבל היו צמר, לא זה כזה ולא זה כזה. סוד הדבר קין היה כלאים ערבובייה שאינה נצרכת, הצד האחר שאינו מינם של חוה ואדם, וקרבנו מאותו הצד הוא בא.

(משלי לא י) אשת חיל והיא מדת התכלת דרשה צמר ופשתים ותעש בחפץ כפיה יאמר כי המדה ההיא דורשת וחוקרת אחר העובר ומחברת צמר ופשתים יחדו כדי להענישו ומצד אחר ותעש בחפץ כפיה בציצית והם כולן כלולין במצות ציצית אין צ"ל בביהמ"ק בשעת עבודה שכל הכחות כלולין שם כי כל עניני בהמ"ק של מטה כלן דוגמת עניני בהמ"ק של מעלה.

(יט כג-כה): וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל: ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים לה: ובשנה החמישית תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו אני ה' אלהיכם:

עי' ר' בחיי: וע"ד הקבלה מצות ערלה שהרחיקה תורה הנטיעה שלש שנים כנגד השלש העליונות הראשונות שאין לנו בהם השגה וכנגדם גם כן תהו ובהו וחשך¹⁷²⁵ והשנה הרביעית כנגדה גם כן ורוח אלהים מרחפת על פני המים כי אינו הסתר גמר ולא השגה גמורה כן השנה הרביעית אינו התר גמור¹⁷²⁶ כי מותר הוא בפדיון ואסור הוא בלא פדיון והשנה החמישית כנגד ה"א¹⁷²⁷ יהי אור שהיא צורה גמורה כי כן השנה החמישית היתר גמור וזהו להוסיף לכם תבואתה בתוספת ה"א כי כן האור נזכר חמשה פעמים בפרשה¹⁷²⁸

סג מאיר הרמב"ן ור' בחיי

הבל מצד אחד של אדם וחווה, ובמעיה של חווה התחברו שני הצדדים הללו, ומשום שהתחברו כאחד, לא באה מהם תועלת לעולם ונאבדו. ועד היום הזה הצד שלהם קיים, ומי שמראה את עצמו במעשה של החבור הזה מעורר עליו את אותם הצדדים כאחד, ויכול להנזק, ושורה עליו רוח אחרת שאינה צריכה. וישראל צריכים לעורר עליהם רוח קדושה להיות קדושים, להמצא בשלום בעולם הזה ובעולם הבא.

כתוב ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד יהיו על בשרו, ובאבנט בד יחגור. למה נקרא בד יחידי, משום שלא צריך לחבר את הפשתים הזה עם אחר, ועל כן לא כתוב מדו פשתים, אלא בד יחידי. ולמה הכהן צריך להראות בזה, אלא לבושי הבד הללו צריך להראות בהם על מזבח העולה, כשהיה מפנה את עשן (האפר) של דשן העולה, שהרי העולה באה מהצד של עכו"ם והרהור רע, ולכן צריך להראות בהם בלבדם ולא בערבוביה כפי שאמרנו, כדי שיתכפרו לאדם כל אותם חטאים שבאים מאותו הצד.

וכשנכנס למקדש, המקום ששם נמצאת השלמות, וכל אותן עבודות השלמות, אף על גב שהתחברו אין לנו בזה ענין. כמו שאמרנו בציצית, משום ששם נמצאו והתחברו כל אותם המינים שלמעלה, וכל אותם כלי המקדש, נמצאים בו כמה מינים שונים זה מזה, וכולם נכללו שם כדוגמא שלמעלה. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורת אמת תורה של אמונה ואהב אותם מכל שאר העמים עובדי כ"מ, שכתוב אהבתי אתכם אמר ה'.

¹⁷²⁵ עי' לעיל פרשת בראשית הערה 26.

¹⁷²⁶ עי' זהר ח"ב פא ע"ב: תאנא אמר רבי יוסי חשמל מה דהוה לבא לאשא דכתיב מתוך האש כעין החשמל ולא החשמל מתוך האש מגו אשא דאיהו לגו באשא כעין החשמל דאיהו בתר ארבע דרגין דכתיב רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב ומתוכה כעין החשמל מתוך האש ההוא דכתיב ביה ואש מתלקחת.

תרגום: שנינו, אמר רבי יוסי, חשמל מה שהיה לב לאש, שכתוב מתוך האש, כעין החשמל, ולא החשמל. מתוך האש, מתוך אש שהיא לתוך אש. כעין החשמל, שהיא אחר ארבע דרגות, שכתוב רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב, ומתוכה כעין החשמל, מתוך האש, אותו שכתוב בו, ואש מתלקחת.

ועי' שם קלא ע"א: כמה דאת אמר (דברים לג ב) וזרח משעיר למו ולא כתיב וזרח לשעיר בגין דרזא דמהימנותא הכי איהו דרגין מגו דרגין אלין פנימאין מאלין קליפה גו קליפה ומוחא גו מוחא. והא אוקימנא דכתיב (יחזקאל א ד) והנה רוח סערה באה מן הצפון הא דרגא חד ענן גדול הא דרגא אחרא ואש מתלקחת הא דרגא תליתאה ונגה לו סביב הא דרגא רביעאה ולבתר ומתוכה כעין החשמל ולבתר ומתוכה דמות ארבע חיות הא דרגין גו מדרגין (דרגין).

תרגום: כמו שנאמר, וזרח משעיר למו, ולא כתוב, וזרח לשעיר, משום שסוד האמונה כך הוא, דרגות מתוך דרגות, אלה פנימיים מאלה, קליפה בתוך קליפה, ומח בתוך מח. והרי בארנו, שכתוב והנה רוח סערה באה מן הצפון, הרי דרגה אחת. ענן גדול, הרי דרגה אחרת. ואש מתלקחת, הרי דרגה שלישית. ונגה לו סביב, דרגה רביעית. ואחר כך, ומתוכה כעין החשמל. ואחר כך ומתוכה דמות ארבע חיות, הרי דרגות בתוך מדרגות (דרגות).

¹⁷²⁷ כן הוא בשערי אורה (שער ח)

¹⁷²⁸ עי' לעיל פרשת בראשית הערה 133.

ולכך הזכיר כאן שלשה פעמים ערלה שנאמר וערלתם ערלתו יהיה לכם ערלים לרמוז כי כל שנה ושנה יש לה ענין בפני עצמו שהוא דוגמתו ושלשתם הסתר גמור וזה מבואר.

(יט כז): לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך.

ע"ר' בחיי: וע"ד הקבלה טעם איסור ההשחתה לפי שאותיות ההוי"ה של השם הנעלם¹⁷²⁹ רשמו בתבנית הגוף היו"ד והה"א והוא"ו במילה ובפיה ובלשון וזהו איסור השחתת זקן העליון וזקן התחתון כי האיסור שוה בהם והתבונן נפלאות אל, כי בן חכמי הטבע כתבו בספריהם כי מקומות ששונים הם בצמיחת שערות יש שכונה ויחס ביניהם וגידין יוצאין ממקום זה למקום זה וכשיצמח שער במקום זה יצמח בזה ומטעם זה אין לנשים ולסריסים זקן מפני שהשכונה הזאת תחסר מהם ואין בהם גידין יוצאין ממקום זה למקום זה ומפני שמצינו בשני מקומות האלה השויה ואחדות והנה הם רמו וציור לאחדות אמרו רז"ל לעולם יקדש אדם את עצמו בשעת תשמיש¹⁷³⁰ והמצוה אזהרה למוחק אותיות השם וזה מבואר.

(יט ל): את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ידוד.

ע"רמב"ן: ועל דרך האמת יצוה בשבת הגדול ובשבת שהוא מקדשו¹⁷³¹ וצוה בו שמירה ומורא והנה אין מלאכת בית המקדש דוחה השבת והמקדש ואם תשכיל תבין: ע"ר' בחיי: וע"ד הקבלה את שבתותי תשמרו כבר בארתי בסדר נשא גם בתחלת הסדר הזה אבל בכאן הוסיף באור כשאמר ומקדשי תיראו ובאר בזה כי השבת האחד הוא השבת הגדול והוא זכור והאחד הוא המקדש שהיא כנסת ישראל בת זוגו של שבת והוא שמור ולכך אין ראוי שתהיה מלאכת בית המקדש דוחה את השבת והמקדש וזה מבואר¹⁷³².

סג מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁷²⁹ ע"דברים כח טו שזה שם יה"ו, וע"י שמות ג יג שזה עיקר שם הוי"ה שהה' אחרונה כפולה, וע"י פרשת בראשית הערה 66.

¹⁷³⁰ ע"י תז"ח (מח ע"ד): מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה אוליפנא מהכא דקדם דאתיא לעולם צלי בגינה ושוי מחשבתה בה בשעתא דזווגא ובגין דא כתיב בטרם אצרך וכו' ובטרם חד על דצלי בגינה קדם דאתא לעלמא בגין דשוי מחשבתה בה קדם יצירתה בבטן בשעתא דזווגא ובגין דא בטרם אצרך בבטן ידעתך ובטרם תצא מרחם ובגין דאקדימת לה בצלותא ובמחשבתה קדם יצירתה וקדם דנפק מרחם אמה איהו מנבא עתידות קדם דייתון לעלמא.

תרגום: מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה למדנו מכאן שקדם שבא לעולם הוא מתפלל בשבילו ושם בו מחשבתו בשעת הזווג ומשום כך כתוב בטרם אצרך בבטן ידעתך וכו' ובטרם וגו' אחד על שהתפלל בשבילו קדם שבא לעולם משום ששם בו מחשבתו קדם יצירתו בבטן בשעת הזווג ומשום זה בטרם אצרך בבטן ידעתך ובטרם תצא מרחם וגו' ומשום שהקדימה אותו בתפלה ובמחשבתו קדם יצירתו וקדם שיצא מרחם אמו הוא מנבא עתידות קדם שיבאו לעולם.

¹⁷³¹ ע"י זהר (ח"א דף ה ע"ב): פתח ואמר (ויקרא יט ל) את שבתותי את לאסגאה תחום שבת דאיהו (אלפין אמין בכל סטרין ובג"כ אסגי את שבתותי דא שבת עלאה ודא שבת) [תרין אלפין אמין לכל סטרא דא שבת עלאה ושבת] תתאה דאינון תרין כלילן כחדא וסתימין כחדא אשתאר שבת אחרא דלא אדכר והוה בכסופא אמרה קמיה מארי דעלמא מיומא דעבדת לי שבת אתקרינא ויומא לאו איהו בלא ליליא אמר לה ברתי שבת אנת ושבת קרינא לך אבל הא אנא מעטר לך בעטרא עלאה יתיר אעבר כרוזא ואמר מקדשי תיראו ודא שבת דמעלי שבתא דאיהי יראה ושריא בה יראה ומאן איהו דקב"ה אכליל ואמר אני יה"ה.

תרגום: פתח ואמר, "את שבתותי", "את" לרבות תחום שבת שהוא אלפיים אמות לכל צד, ולכן ריבה "את", "שבתותי", (זו) שבת העליונה ושבת התחתונה, שהן שתיים כלולות יחד וסתומות יחד. נשארה שבת אחרת שלא נזכרה והיתה בבושה. אמרה לפניו, רבונו של עולם, מיום שעשית אותי נקראתי שבת, והיום אינו בלי לילה. אמר לה, בתי, את שבת, ושבת קראתי לך, אבל הריני מעטר אותך בעטרה יותר עליונה. העביר כרוז ואמר "מקדשי תיראו". וזו שבת של ערב שבת שהיא יראה, ושורה בה יראה. ומי הוא שהקדוש ברוך הוא כללו ואמר אני ה'.

¹⁷³² ע"י דברי רבינו שמות לא יג.

(כ ב-ג): וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרָעוֹ לְמִלְכָּךְ מוֹת יוֹמֵת עִם הָאָרֶץ יִרְגְּמוּהוּ בְּאֶבֶן: וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקִּרְבִּי עִמּוֹ כִּי מִזְרָעוֹ נָתַן לְמִלְכָּךְ לְמַעַן טַמְא אֶת מִקְדָּשִׁי וְלַחַלֵּל אֶת שֵׁם קִדְשִׁי.

ע"י רמב"ן: לשון רש"י את כנסת ישראל שהיא מקודשת לי וכבר רמזתי זה (לעיל יח כא) איך תטמא כנסת ישראל¹⁷³³ שהיא מקודשת לשמו הגדול¹⁷³⁴ באיש אחד אשר יחטא וכבר רמזו זה במדרשם שאמרו (ברכות לה ע"ב) כל הנהגה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גזל להקב"ה וכנסת ישראל שנאמר (משלי כח כד) גזול אביו ואמו וגו' אין אביו אלא הקדוש ברוך הוא ואין אמו אלא כנסת ישראל חבר הוא לאיש משחית¹⁷³⁵ חבר הוא לירבעם בן נבט שהחטיא את ישראל לאביהם שבשמים כי החפץ ביצירה שיברכו עליה לשמו הגדול משם יהיה קיום העולם ואם לאו יתעלה בשמו הגדול ומסתלקת השכינה מישראל וכל שכן כשיקריב הפרי למולך שהוא מתעב את גאון יעקב ומשכנו:

וזה טעם עם הארץ ירגמוהו באבן (פסוק ב) כי לא אמר מות יומת באבן ירגמו אותו כאשר אמר בכולן אלא הזכיר עם הארץ לומר שכל אנשי הארץ כל ישראל חייבין להקדים ולסקלו כי לכולם יזיק כי גורם לשכינה שתסתלק מישראל לכך תרגם אונקלוס עמא בית ישראל כי הארץ ירמוז לכל ארץ ישראל לא לארץ אשר העובד יושב בה וכענין כי לי הארץ (להלן כה כג):

ועוד תוכל להבין סודו ממה שהזכיר הכתוב בכרת המולך ואני אתן את פני באיש ההוא וכן ושמתני אני את פני (פסוק ה) כי שמי הגדול והנורא יכרית אותו ולא הזכיר בכרת אוב וידעוני מלת אני ולא בשום כרת אחר וכבר הודעתי טעם זה לכל מבין¹⁷³⁶:

ע"י ר' בחיי: ואני אתן את פני באיש ההוא כתב הרמב"ן ז"ל ולא תמצא בכל התורה כולה בשום כרת שיזכיר מלת אני רק בכרת המולך שאמר ואני אתן את פני ושמתני אני את פני והכונה בזה כי שמו הגדול יכרית אותו כי הוא מחלל את שם קדשו ומטמא כנסת ישראל המקודשת לשמו וכבר אמרו זה רז"ל במדרש (ברכות לה ע"ב) כל הנהגה מן העוה"ז בלא ברכה כאלו גזל הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל שנאמר (משלי כח כד) גזול אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא ואין אמו אלא כנסת ישראל וזהו (ישעיה נ א) ובפשעיהם שלחה אמכם חבר הוא לאיש משחית חבר הוא לירבעם שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים על אחת כמה וכמה המקריב למולך פרי

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁷³³ ע"י זהר (ח"א א ע"א) שכנסת ישראל היא מדת המלכות.

¹⁷³⁴ ע"י לעיל פרשת נח הערה 391.

¹⁷³⁵ ע"י זהר (ח"ב דף רנ ע"א): ותא חזי כתיב (משלי כח כד) גזול אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית והא אוקמוה בגין דמנע ברכאן דקודשא בריך הוא דאיהו אביו כמה דכתיב (דברים לב ז) שאל אביך ויגדך וכתיב (משלי כג כה) ישמח אביך ואוקמוה.

חבר הוא לאיש משחית מאן איש משחית דא איהו ההוא איש דפגים לסיהרא ואקרי (שם כז כח) איש תהפוכות (תהלים קמ יב) איש לשון (בראשית כה כז) איש יודע ציד איש שדה והאי איהו איש משחית דהאי איהו מנע ברכאן מעלמא אוף הכי מאן דמנע ברכאן מעלמא חבר הוא להאי איש משחית כדקאמרן ודא הוא רזא בגין דאצטרך ליה לבר נש לברכא לקודשא בריך הוא ולצללאה צלותיה כדקא יאות בגין דיתברך שמיה קדישא ויתחבר באלין חברים קדישין ולא יפגום צלותיה בגין דימנע ברכאן מעלמא ומתחבר בההוא חבר איש משחית דאיהו מנע ברכאן מעלמא וגרים מותא לכלהו.

תרגום: ובא וראה כתוב (משלי כח) גזול אביו ואמו ואמר אין פשע חבר הוא לאיש משחית והרי פרשוה משום שמונע ברכותיו של הקדוש ברוך הוא שהוא אביו ככתוב שאל אביך ויגדך וכתוב (משלי כג) ישמח אביך ופרשוה.

חבר הוא לאיש משחית מי האיש משחית זהו אותו איש שפוגם את הלבנה ונקרא (שם טז) איש תהפוכות איש לשון איש יודע ציד איש שדה וזהו איש משחית שזהו שמונע ברכות מן העולם אף כן מי שמונע ברכות מהעולם חבר הוא לאיש משחית הזה שאמרנו וזהו סוד משום שצריך לאדם לברך את הקדוש ברוך הוא ולהתפלל תפלה כראוי כדי שיתברך שמו הקדוש ויתחבר עם החברים הקדושים הללו ולא יפגם את תפלתו משום שימנע ברכות מהעולם ויתחבר עם אותו איש משחית שהוא מונע ברכות מן העולם וגרם מות לכלם.

¹⁷³⁶ ע"י לקמן פרשת בחקתי הערה 1826.

בטנו שהוא גורם שתסתלק שכינה מישראל ואמר למען טמא את מקדשי ולחלל את שם קדשי כי הוא מטמא כנסת ישראל המקודשת לשמו והוא מחלל שמו הגדול עד כאן לשון הרב ובאר לנו מתוך דבריו כי מלת אני ברוב מקומות התורה הוא מדת הדין ובמקום הזה הוא מדת רחמים לפי שהזכיר פני ובענין המבול גם כן (בראשית ו יז) ואני הנני מביא את המבול ובתחלת וארא (שמות ו ה) וגם אני שמעתי וכל אחד מבואר ולמד מענינו.

(כח ח): וְקִדְשָׁתוּ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מְקַרֵּיב קָדֹשׁ יִהְיֶה לָּךְ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ וְיִדְוּ מִקְדָּשְׁכֶם. עיי' רמב"ן: עם הכהנים ידבר כאשר החל אמור אל הכהנים או אני ה' מקדשכם כלכם הכהנים והעם והטעם כי מאחר שהוא מקריב לחם אלהיך קדוש יהיה לך כי על ידו אני מקדש את כלכם ומשרה שכינתי במקדשכם ויתכן על דרך האמת שיחזור לראש הפסוק וכבר נתפרש¹⁷³⁷:

Section break

פרשת אמור

(כא י'): והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבש את הכהנים את ראשו לא יפרע ויבגדיו לא יפרם.

ע"י ר' בחיי: וע"ד הקבלה הכהן הגדול ידוע מי הוא דוגמתו¹⁷³⁸ וכבר הזכרתי מזה בסדר צו (לעיל ח לג)¹⁷³⁹ והיה הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו דוגמת השרפים וזהו שאמר המלאך ליהושע הכהן הגדול (זכריה ג ז) ונתתי לך מהלכים וגו' רמז לו מקומו ודוגמתו ותרגם יונתן בין שרפיא האלין ממה שכתוב (ישעיה ו ב) שרפים עומדים ממעל לו¹⁷⁴⁰.

ואמרו במסכת יומא (לז א) פרק הממונה הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו ועוד תניא שלשה מהלכים בדרך הרב באמצע גדול בימינו והקטן בשמאלו וכן מצינו בשלשה מלאכים שבאו אצל אברהם מיכאל באמצע גבריאל מימינו רפאל משמאלו.

ואם תזכה תבין כי לכך הזכיר בו הכתוב הלשון הזה הכהן הגדול כענין שכתוב (דברים יא ז) את כל מעשה ה' הגדול וגו' שהרי עבודתו של כהן גדול לשם הגדול¹⁷⁴¹ וזהו שאמרו רז"ל במסכת הוריות (יב ב) פרק כהן משיח (ויקרא כא י) את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום לא יפרום כלל דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר אינו פורם מלמעלה אבל פורם הוא מלמטה כלומר תחת בגדיו לא בבגד העליון כמשפט הקריעה בכהן הדיוט ובשאר ישראל ובא לרמוז שהפרימה אינה אלא למי שהוא למטה ממנו זהו כהן הדיוט ולכך כהן גדול פורם מלמטה לפי שאין בדוגמתו ירידה אלא התעלות למעלה למעלה עד אין סוף ולשון פרימה קריעה כתרנומו יבוע.

(כב ב) דבר אל אהרן ואל בניו ויגזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדשים לי אני ה'.

ע"י רמב"ן: על דרך האמת אשר הם מקדישים לי אני ה' שלא יחללו השם המקודש לו כי שמו במקדש ה' וכבר רמזתי זה בפרשת ויקחו לי תרומה¹⁷⁴²:

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁷³⁸ ע"י לעיל פרשת אחרי מות הערה 1670.

וע"י זהר ח"ג פח ע"ב: כהני דאינון קדישין קדושתא על קדושתא לא בעיין לאסתאבא כלל בגין דכתיב כי נזר אלהיו על ראשו וכתיב כי שמן משחת אלהיו עליו אני יי' והוא כגוונא דלעילא קאים לתתא דכתיב (תהלים קלג ב) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן שיוורד על פי מדותיו. האי קרא אוקמוה אבל כשמן הטוב על הראש דא משח רבות קדישא עלאה דנגיד ונפיק מאתר דנהרא עמיקא דלא ד"א דנגיד ונפיק מרישא דכל רישין סתימא דכל סתימין על הראש על הראש ודאי רישא דאדם קדמאה יורד על הזקן דא דיקנא יקרא כמה דאוקמוה זקן אהרן דא כהן גדול דלעילא והא אוקמוה והוא שמן יורד על פי מדותיו (תהלים קלג ב) דמאינון משיחין נגיד ונפיק ונחית לתתאי וכגוונא דא נגיד ואתעטר כהנא תתאה במשח רבותא לתתא.

תרגום: הכהנים שהם קדושים קדושה על קדושה לא צריכים כלל להטמא, כי כתוב כי נזר אלהיו על ראשו, וכתוב כי שמן משחת אלהיו עליו אני ה', והוא עומד למטה כדוגמא שלמעלה, שכתוב כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן, שיוורד על פי מדותיו.

הפסוק הזה בארנו, אבל כשמן הטוב על הראש, זהו שמן משחת קדש העליון שנמשך ויוצא ממקום הנהר העמוק של הכל. דבר אחר, שנמשך ויוצא מראש של כל הראשים, הנסתר של כל הנסתרים, "על הראש" ודאי על הראש ראשו של אדם הראשון, "יורד על הזקן" זה הזקן הנכבד כמו שבארוה. "זקן אהרן" זה הכהן הגדול שלמעלה, והרי פרשוה. ואותו שמן יורד על פי מדותיו, שמאותן המדות נמשך ויוצא ויורד לתחתונים, וכדוגמא זה נמשך ומתעטר הכהן התחתון בשמן משחה למטה.

¹⁷³⁹ ע"י לעיל פרשת לך לך הערה 440.

¹⁷⁴⁰ ע"י לעיל פרשת ויצא הערה 611.

¹⁷⁴¹ ע"י דברי רבינו לעיל יט ב ויט יב.

¹⁷⁴² ע"י לעיל פרשת תרומה הערה 1411.

ע"י זהר (ח"ב דף קצח ע"ב): תא חזי מה כתיב כל נדיב לבו יביאה את תרומת יהו"ה כל נדיב לבו ודאי מאן דיתרעי לביה ימשיך לה לשכינתא לגביה הדא הוא דכתיב יביאה אף על גב דאיהי באסתלקותא לעילא יביאה מאתר עלאה לאמשכא לדיירא עמיה. תרגום: בא וראה מה כתוב כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' כל נדיב לבו ודאי מי שיתרצה לבו